

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА ЛІНГВІСТИКИ

Актуальні проблеми аграрного, земельного, екологічного та природоресурсного права: теорія та практика

Круглий стіл, присвячений до дня юриста України

Збірник наукових праць

5 жовтня 2021 року

Біла Церква

2021

УДК 349.42

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р екон. наук, ректор.

Варченко О.М., д-р екон. наук.

Мерзлов С.В., д-р с.-г. наук.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук.

Ковальчук І.В., канд. юрид. наук.

Мельник О.Г., канд. юрид. наук.

Пахомова А.О., канд. юрид. наук.

Ластовська І.О., канд. с.-г. наук.

Олешко О.Г., канд. с.-г. наук.

Відповідальна за випуск – **Пахомова А.О.**, канд. юрид. наук.

Актуальні проблеми аграрного, земельного, екологічного та природоресурсного права: теорія та практика: збірник наукових праць за матеріалами круглого столу.
5 жовтня 2021 р. м. Білоцерківський НАУ. 175 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

12. Гримковська проти України. Рішення Європейського суду з прав людини від 21.07.2011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_729#Text. (дата звернення: 12.09.2021).

13. Дземюк проти України. Рішення Європейського суду з прав людини від 04.09.2014 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a51#Text. (дата звернення: 12.09.2021).

14. Ємець Л.О. Адміністративно-правові засади управління у сфері забезпечення екологічної безпеки держави : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2019. 42 с.

15. Ковалів М.В., Єсімов С.С., Лозинський Ю.Р. Правове регулювання правоохоронної діяльності : навчальний посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 323 с

16. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 р. : Закон України від 28 лютого 2019 р. № 2697-VIII. *Голос України*. 2019. № 62.

УДК: 349.42

МАЦЮК О. С., магістрантка 2-го року навчання

Науковий керівник – **ЄФРЕМОВА І.І.**, к.ю.н.

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАНЬ АГРАРНИХ ВИРОБНИКІВ

Анотація: В статті визначено поняття об'єднань юридичних осіб, визначено основні організаційно-правові форми об'єднань аграрних виробників. Визначено основні аспекти створення та функціонування кожного виду об'єднання сільськогосподарських виробників.

Ключові слова: об'єднання аграрних виробників, концерн, консорціум, добровільне об'єднання на кооперативних засадах

У 90-тих роках ХХ ст. розпочався так званий перехідний до ринкової економіки етап, який увійшов в історію як період появи і становлення різноманітних організаційно-правових форм господарювання в агропромисловому секторі України. Одними з таких форм господарювання стали об'єднання підприємств, які визначаються як добровільне об'єднання юридичних осіб, яке вони створили з метою координації діяльності,

забезпечення їх прав та інтересів у державних та інших органах, а також у міжнародних організаціях. Серед таких важливе місце зайняли аграрні холдинги, поява яких була продиктована радше законами ринку, аніж правовими нормами. Аграрні холдинги, виступаючи новим суб'єктом виробництва сільськогосподарської продукції, стали здебільшого структурами, які організовані під впливом глобалізації і діють із залученням іноземного капіталу без належної правової регламентації. З наведеного випливає, що відносини із забезпечення організації та діяльності аграрних холдингів є комплексними та мають бути належним чином (детально та повно) урегульовані національним правом. Тому, на наш погляд, доцільно звернути увагу на історичні аспекти розвитку законодавства у сфері, яке регулювало та регулює відносини за участю аграрних холдингових структур.

З огляду на те, що аграрні холдинги – це різновиди холдингів за сферою виробництва (сільське господарство), їм притаманні загальні історичні тенденції розвитку правового регулювання холдингових компаній із визначеною специфікою щодо їхнього статусу в аграрно-правових відносинах. Історичне становлення та розвиток холдингових відносин більшість науковців поділяють на етапи. Практичне значення такого поділу дає змогу відобразити процес появи холдингів та їхню сутність, а також визначити орієнтири подальшого регулювання за допомогою права наведеної групи суспільних відносин.

Щодо окремих аспектів удосконалення правового регулювання організації та діяльності аграрних холдингів в Україні, то варто зазначити, що ця проблема є комплексною. Так, на думку Ю. Карпишина, регуляторна політика держави щодо розвитку агрохолдингів має стосуватися структурно-галузевого, інвестиційного напрямів, політики інституційних перетворень, цінової, антимонопольної, бюджетної, податкової, грошово-кредитної, зовнішньоекономічної та навіть екологічної й соціально-економічної політики. У процесі реалізації економічної політики держава застосовує різноманітні засоби і механізми регулювання господарської діяльності, основні з яких закріплені в ч. 2 ст. 12 ГК України. Крім того, учений пропонує виокремлення адміністративних, економічних (прямих і непрямих), організаційних методів державного регулювання діяльності агрохолдингів. Автор відносить нормативно-правове забезпечення до адміністративного методу [1, с. 145, 147], однак не зазначає, що передувати діяльності аграрного холдингу має його організація із правового погляду.

Варто звернути увагу на проблемні аспекти законодавчо встановленої процедури створення аграрного холдингу. Так, порядок створення та реєстрації аграрних холдингових компаній визначено Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України [2], Законом України «Про акціонерні товариства». У ст. 3 Закону України «Про холдингові компанії в Україні» [3] зазначається, що холдингові компанії можуть утворюватися органами, уповноваженими управляти державним майном, державними органами приватизації самостійно або разом з іншими засновниками шляхом об'єднання

у статутному капіталі холдингових корпоративних пакетів акцій (часток, паїв); іншими суб'єктами на договірних засадах. Наведене законодавче положення викликає низку логічних неузгодженостей. Насамперед відсутні вимоги до засновників майбутнього агрохолдингу. Крім того, Закон не передбачає переліку істотних умов договору про заснування аграрної холдингової компанії, що деякою мірою дає змогу говорити про засновницький договір [1, с. 81]. Однак варто звернути увагу на те, що для публічного акціонерного товариства, яким має бути агрохолдинг, установчим документом є статут, а не договір. Також залишається актуальним питання щодо виду установчого документу в разі наявності лише одного засновника. Отже, такі законодавчі прогалини не дозволяють здійснювати належний контроль за діяльністю аграрних холдингів, дозволяють засновникам за допомогою іноземного капіталу несільськогосподарського походження виснажувати земельні ресурси.

Проблемним аспектам діяльності аграрних холдингів та шляхів їх удосконалення, то їм приділено достатньо уваги в літературі, однак із домінуванням економічного, а не юридичного підтексту. Наприклад, правове регулювання інвестування в сільське господарство, яке здійснюється аграрними холдингами, має забезпечувати передусім економічний ефект вкладених інвестицій. Така форма інвестування має стимулюватися державою. В. Зеліч вважає, що інших спеціалізованих договорів про діяльність транснаціональних компаній в Україні на тепер немає, окрім міжнародних договорів України про уникнення подвійного оподаткування та законів України «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про режим іноземного інвестування», «Про акціонерні товариства в Україні», у яких встановлені порядки: портфельних і прямих іноземних інвестицій у публічні акціонерні товариства в Україні шляхом придбання пакетів їхніх акцій; переходу підприємств України під повний контроль іноземного інвестора через створення дочірнього підприємства, для чого необхідна згода Антимонопольного комітету України; порядок репатріації доходів іноземного інвестора з України; виплати дивідендів, процентів і роялті; порядок сплати податків на прибуток дочірніх підприємств і податку на доходи фізичних осіб дочірніх підприємств [3, с. 68]. З такою думкою варто погодитися.

До того ж слід наголосити, що в Закон України «Про режим іноземного інвестування» варто було б включити положення про те, що в разі внесення іноземною юридичною особою прямої іноземної інвестиції, яка за розміром становить собою контрольний пакет (за обсягом статутного капіталу українського підприємства є більше 50%), вона визнається «міжнародним холдингом» («бенефіціарним власником» підприємства України, яке, відповідно, визнається «пов'язаним» дочірнім підприємством міжнародного холдингу) і повинна: мати засвідчені документи країни юрисдикції про характер походження коштів інвестиції та їх оподаткування у країні юрисдикції; одержати дозвіл Антимонопольного комітету України на придбання контрольного пакету акцій і представити бізнес-план інвестиційних зобов'язань

щодо діяльності свого дочірнього підприємства в Україні. Такі пропозиції матимуть характер стимулюючих, виходячи з інтересів держави, оскільки вони сприятимуть зростанню прозорості капіталів, що вкладаються агрохолдингами в сільське господарство. Не менш важливими мають бути механізми поміркованої державної підтримки.

До об'єднань аграрних виробників відноситься і така форма як консорціум – це тимчасові статутні об'єднання, форма господарювання, заснована на кооперації аграрних і промислових підприємств, а також банків з можливою участю в спільній діяльності підприємств та організацій інших галузей – будівельних, торгових, наукових тощо. Консорціуми створюються на добровільній основі об'єднанням на кооперативних засадах вільних матеріальних і фінансових ресурсів засновників з метою одержання додаткового прибутку на вкладений ними капітал. Всі учасники консорціуму є рівноправними партнерами. Вони в однаковій мірі зацікавлені в ефективному функціонуванні спільного підприємства, оскільки, чим більше буде одержано прибутку, тим більше буде його розподілено на вкладений кожним учасником капітал. При створенні консорціуму його статутний фонд формується за рахунок дольових внесків засновників, причому вони можуть бути представлені як грошовими, так і матеріальними ресурсами. Консорціуми можуть створюватись як самостійні підприємства з правом або без права юридичної особи. У першому випадку вони перебувають на самостійному балансі, здійснюють діяльність на умовах самокупності і самофінансування, не несуть відповідальності за зобов'язаннями засновників. Як самостійні підрозділи ці формування доцільно створювати, якщо вони мають великий статутний фонд, ведуть виробництво у великих масштабах з досить високим рівнем ефективності.

Важливою перевагою консорціумів є демократичний характер управління ними. Вищим органом управління консорціуму є рада засновників, яка формується з керівників підприємств-учасників, а також провідних спеціалістів в галузі агропромислового виробництва. На раді обирається його голова, який може одночасно бути директором агроконсорціуму.

Наступною формою аграрних об'єднань можна визначити концерн – статутне об'єднання підприємств, наукових організацій, банків тощо на основі повної фінансової залежності від одного або групи підприємств. Концерни, як і холдинги, часто об'єднують підприємства різних галузей промисловості, сільського господарства, банки, торгові установи, транспорт та ін. Всі підприємства, що входять у концерн, звичайно зберігають формальну самостійність, але пов'язані між собою відносинами фінансової залежності, системою участі й управління.

На відміну від холдингової компанії, що, як правило, здійснює лише управлінські і контролюючі дії над своїми дочірніми компаніями, концерни мають власні виробничі потужності, на оптимізацію роботи яких спрямована робота дочірніх компаній.

Вихід українського виробника на цей ринок пов'язаний із великими витратами на нове обладнання, забезпеченням якісної сировинної бази, налагодженням системи збуту продукції. Вирішити більшість цих проблем можна шляхом створення агропромислових концернів.

Концерн в умовах України, на відміну від холдингових компаній, що працюють в широкому спектрі ринків, частіше зосереджується на виробництві і реалізації однієї групи продуктів (наприклад, продуктів масложирової, м'ясної, молочної, хмелевої й інших галузей).

Такий агропромисловий концерн контролює повний життєвий цикл своєї продукції – від наукових розробок, виробництва сільськогосподарської сировини, закупівлі матеріалів до реалізації кінцевої продукції. Тобто, складовою частиною концерну незмінно виступає мережа торговельно-закупівельних підприємств, що забезпечують мінімізацію втрат при купівлі сировини для всіх підприємств концерну й ефективну реалізацію продукції концерну. Концерн має можливість розробки власних торгових марок, під якими реалізується продукція підприємств, що входять у концерн, і самостійно неспроможних мати власну торгову марку.

Концерн відносять до «жорстких» форм об'єднання, які централізують значну частину виробничо-господарських функцій. Учасники концерну мають низький рівень самостійності, і вони «фактично ... підлеглі єдиному господарському керівнику» [1, с. 202].

Таким чином, концерн доцільно створювати в тому разі, коли є потреба об'єднання ресурсів державних підприємств для реалізації глобальної мети через єдину систему управління (наприклад, у сфері оборонної промисловості – державний концерн “Укроборонпром”, виробництво ядерного палива – державний концерн “Ядерне паливо”).

Основним позитивним моментом участі суб'єкта у сільськогосподарському об'єднанні можливо визначити той факт, що участь в об'єднанні дає змогу отримати інформацію про методи управління іншого учасника. Згодом отриманий досвід підприємство-учасник може використовувати у своїй діяльності. Участь в об'єднанні дає можливість консолідації трудових, фінансових, виробничих ресурсів, що дає змогу кожному підприємству-учаснику розширити свою частку на ринку та підвищити конкурентоспроможність.

Список літератури

1. Самсонова Я. О., Федюк В. В., Правове забезпечення діяльності аграрних холдингів в Україні: історичний аспект та проблеми сучасного стану / Право і суспільство № 2 частина 2 / 2020. – С. 18-24
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс] // Відомості Верховної ради України, Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/436-15>

3. Закону України «Про холдингові компанії в Україні». Закон України від 15 березня 2006 року, № 3528-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 34, ст. 291

УДК: 349.42

МОЙСЕЄНКО В.В., магістр,

Науковий керівник - **БРОВКО Н.І.**, д.ю.н.

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ЕКОЛОГІЧНУ ІНФОРМАЦІЮ В УКРАЇНІ

У статті висвітлено проблемні питання реалізації права на екологічну інформацію. Встановлено, що для ефективної його реалізації недостатньо опосередкованого закріплення у законодавстві. Реалізація права на екологічну інформацію в Україні має відбуватись в контексті розбудови інформаційного суспільства, що передбачає перехід на більш високий рівень екологічної свідомості в результаті вільного інформаційного обміну. Доведено необхідність дотримання права громадян на доступ до екологічної інформації, яке є невід'ємною частиною права на екологічну інформацію.

Ключові слова: інформація, екологічна інформація, право на екологічну інформацію, право на доступ до інформації, реалізація права на інформацію.

Стаття 34 Конституції України закріплює право людини вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати будь-яку інформацію [1], зокрема й про стан навколишнього природного середовища, екологічні загрози та небезпеки, заходи та засоби його охорони, що являє собою екологічну інформацію. Важливість доступу до екологічної інформації в контексті збереження довкілля для майбутніх поколінь визнається як на міжнародному, так і на національному рівні: вона дозволяє громадськості приймати власні рішення щодо власного життя та життя відповідної громади, відчувати себе у безпеці та володіти інформацією про навколишній світ, у якому вона перебуває. Тому поінформована та зацікавлена громадськість може відігравати вагомую роль у екологічному моніторингу, забезпеченні дотримання вимог природоохоронного законодавства, надаючи значне сприяння і допомогу у цьому відповідним державним органам.

Немає сумнівів, що право на екологічну інформацію відіграє важливу

ОСОБЛИВОСТІ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ДЖЕРЕЛ АГРАРНОГО ПРАВА Котіков О.І.	С. 62
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕКИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ Кушнір Д.О.	С. 68
РЕАЛІЗАЦІЯ І ЗАХИСТ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ Максимчук В.В.	С. 71
ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАНЬ АГРАРНИХ ВИРОБНИКІВ Мацюк О.С.	С. 81
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ЕКОЛОГІЧНУ ІНФОРМАЦІЮ В УКРАЇНІ Мойсеєнко В.В.	С. 86
ПРАВОВА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ Мукоїда І.І.	С. 90
ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ Пастухова М.О.	С. 96
ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЛЕОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ Прокопець О.І.	С. 101
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН Сігал Є.Є.	С. 107
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНІЙ СФЕРІ Снігур А.О.	С. 113
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА Солодкий О.Є.	С. 120
КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОРУПЦІЙНІ ДІЯННЯ У СФЕРІ РИНКУ ЗЕМЛІ Ткаченко Т.Д.	С. 127
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ БОРОТЬБИ З КРИМІНАЛЬНИМИ ПРАВОПОРУШЕННЯМИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ Хорошун Л.М.	С. 134